

Nieuwsbrief - EHRC Updates 2024-3

Nummer 3, 2024

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0208JUD000431213 08-02-2024

Tarricone t. Italië, EHRM 8 februari 2024, nr. 4312/13

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0208JUD000301616 08-02-2024

Bogdan t. Oekraïne, EHRM 8 februari 2024, nr. 3016/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0208JUD000116222 08-02-2024

Auray e.a. t. Frankrijk, EHRM 8 februari 2024, nr. 1162/22

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD005644015 06-02-2024

Snijders t. Nederland, EHRM 6 februari 2024, nr. 56440/15

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD008020617 06-02-2024

J.A. en A.A. t. Turkije, EHRM 6 februari 2024, nr. 80206/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD004308214 06-02-2024

Hamzayan t. Armenië, EHRM 6 februari 2024, nr. 43082/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD002498917 06-02-2024

Durić t. Servië, EHRM 6 februari 2024, nr. 24989/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0201JUD002243120 01-02-2024

Ugulava t. Georgië (nr. 2), EHRM 1 februari 2024, nr. 22431/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, ECLI:CE:ECHR:2024:3401517 01-02-2024

Sardar Babayev t. Azerbeidzjan, EHRM 1 februari 2024, nrs. 34015/17 en 26896/18

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0202JUD003594318 01-02-2024

Pintus t. Italië, EHRM 1 februari 2024, nr. 35943/18

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0130JUD001884320 30-01-2024

Cherrier t. Frankrijk, EHRM 30 januari 2024, nr. 18843/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0130JUD005906521 30-01-2024

Bernotas t. Litouwen, EHRM 30 januari 2024, nr. 59065/21

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0130JUD003435816 30-01-2024

Akhmedniabiyev en Kamalov t. Rusland, EHRM 30 januari 2024, nrs. 34358/16 en 58535/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2024:0109DEC002344323 09-01-2024

Ramadan t. Frankrijk, EHRM 9 januari 2024 (ontv.besl.), nr. 23443/23

Hof van Justitie van de Europese Unie

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2024:122 08-02-2024

Bundesrepublik Deutschland, HvJ EU (GK) 8 februari 2024, zaak C-216/22

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:T:2024:45 31-01-2024

Symphony Environmental Technologies en Symphony Environmental/Parlement e.a., HvJ EU 31 januari 2024, zaak T-745/20

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2024:96 30-01-2024

Landeshauptmann von Wien (Regroupement familial avec un mineur réfugié), HvJ EU 30 januari 2024, zaak C-560/20

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2024:97 30-01-2024

Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia, HvJ EU (GK) 30 januari 2024, zaak C-118/22

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2024:99 30-01-2024

Agentsia „Patna infrastructura“ (Financement européen d’infrastructures routières), HvJ EU 30 januari 2024, zaak C-471/22,

RECHTSPRAAK

Agentsia „Patna infrastructura” (Financement européen d’infrastructures routières), HvJ EU 30 januari 2024, zaak C-471/22,

Vanwege fouten in een nationale aanbestedingsprocedure door het Bulgaarse agentschap voor wegeninfrastructuur (API) heeft de Europese Commissie het onderliggende operationele programma nietig verklaard. Daarop is jegens het API een financiële correctiemaatregel getroffen. Het HvJ EU overweegt dat art. 41 Hv in dit soort gevallen een autonome administratieve procedure vergt waarin de betrokkene zijn opmerkingen naar behoren en daadwerkelijk kenbaar heeft kunnen maken. Binding van de nationale rechter aan het besluit van de Europese Commissie is niet in strijd met art. 47 Hv, omdat de rechter bij twijfel over de geldigheid altijd prejudiciële vragen kan voorleggen aan het HvJ EU.

Het Agentsia „Patna infrastructura” (API) is het agentschap voor wegeninfrastructuur in Bulgarije. Als zodanig was API begunstigde van een operationeel programma ‘vervoer’ op grond van een overeenkomst met de beheersautoriteit. Ter uitvoering van de overeenkomst heeft het API na aanbestedingsprocedures drie contracten gesloten voor ontwerpen en aanleggen van een weg. De Europese Commissie heeft vanwege schending van de aanbestedingsregels echter het operationele programma nietig verklaard. De beheersautoriteit heeft daarop een financiële correctie van 5% van de waarde van de overheidsopdrachten toegepast. Hiertegen heeft het API geprocedeerd en in verband daarmee heeft de bevoegde rechter prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

In het bijzonder betreffen de vragen de keuze die de Commissie heeft gemaakt voor het volgen van de procedure van art. 100 van verordening nr. 1083/2006 in plaats van de procedure van art. 104 van verordening 2021/1060. Daarbij staat in het bijzonder de vraag centraal of het API had moeten worden gehoord in het licht van art. 41 Hv en of het jegens het API genomen

besluit ongeldig is nu dat niet is gebeurd. Het HvJ EU oordeelt echter dat de gemaakte keuze procedureel redelijk is en dat de hoorplicht dus niet van toepassing was. Wel vloeit uit art. 41 Hv de verplichting voort om bij het nemen van corrigerende maatregelen van financiële aard een autonome administratieve procedure in te richten waarin de betrokkene zijn opmerkingen naar behoren en daadwerkelijk kenbaar heeft kunnen maken.

Andere vragen hebben betrekking op de vraag of art. 47 Hv eraan in de weg staat dat een nationale rechterlijke instantie is gebonden aan een definitief besluit van de Commissie tot nietigverklaring van een bijdrage uit een EU-fonds, als bij die rechterlijke instantie beroep is ingesteld tegen de nationale handeling waarbij ter uitvoering van dat besluit een financiële correctie wordt toegepast op de begunstigde van dat fonds. In dit verband benadrukt het HvJ EU het belang van het recht om te worden gehoord en zijn standpunt kenbaar te maken en het beginsel van equality of arms. In dit verband wijst het Hof erop dat het mechanisme van prejudiciële verwijzing het mogelijk maakt om een vaststelling van onregelmatigheid bij het Hof aan te vechten als de nationale rechter twijfels heeft over de geldigheid van het besluit. De door art. 47 Hv gewaarborgde rechten kunnen daardoor voldoende worden gewaarborgd.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 30-01-2024

ECLI: ECLI:EU:C:2024:99

Zaaknummer: C-471/22

Wetsartikelen: Hv art. 41, Hv art. 47, Vo 1083/2006 art. 99 en Vo 1083/2006 art. 101

RECHTSPRAAK

Akhmedniabiyev en Kamalov t. Rusland, EHRM 30 januari 2024, nrs. 34358/16 en 58535/16

Twee mensen zijn in Dagestan doodgeschoten nadat er eerder flyers met bedreigingen jegens journalisten en mensenrechtenactivisten waren verspreid. Voor journalist Akhmedniabiyev geldt dat hij eerder is beschoten, waardoor er bij de autoriteiten kennis kon bestaan van een reële en onmiddellijke bedreiging van zijn leven. Toch hebben zij geen maatregelen getroffen, ondanks het feit dat journalisten extra bescherming moeten krijgen. Dit is in strijd met art. 2 EVRM. Voor Kamalov gold dat er geen aanwijzingen waren dat zijn leven op dezelfde manier werd bedreigd, zodat in zijn geval geen schending van art. 2 EVRM kan worden aangenomen.

In 2009 zijn op verschillende plaatsen in Dagestan flyers verspreid met beschuldigingen van journalisten, mensenrechtenactivisten en advocaten van het samenwerken met gewapende islamitische groeperingen en met doodsb bedreigingen aan hun adres. In verband daarmee werd een onderzoek ingesteld om de verantwoordelijken hiervoor te identificeren. Akhmedniabiyev kreeg in dit verband een slachtofferstatus toebedeeld, Kamalov niet. In 2013 zijn vier schoten afgevuurd op Akhmedniabiyev, die daarbij niet gewond raakte. Volgens Akhmedniabiyev hield de aanslag verband met zijn activiteiten als professioneel journalist. Akhmedniabiyev heeft in verband hiermee verzocht om het instellen van een onderzoek, maar uiteindelijk is dat niet gebeurd omdat daarvoor geen rechtsgronden zouden bestaan. Procedures daarover zijn voor eerste klager niet succesvol geweest. Later werd Akhmedniabiyev nogmaals beschoten, ditmaal met dodelijk gevolg. Daarbij is wel een onderzoek ingesteld, maar dit heeft nog niet tot juridische gevolgen geleid.

Ook Kamalov is doodgeschoten en ook in zijn geval is een onderzoek ingesteld dat vooralsnog

geen juridische gevolgen heeft gehad.

Voor het EHRM hebben de nabestaanden van Akhmedniabiyev en Kamalov gesteld dat de onderzoeken grote tekortkomingen vertoonden en niet in overeenstemming waren met art. 2 EVRM. Het Hof stelt vast dat in beide gevallen de onderzoeken inderdaad gebrekkig zijn geweest en niet aan de eisen van art. 2 EVRM voldeden. De vraag is daarnaast of voldoende preventieve maatregelen zijn genomen om de dood van beiden te voorkomen. Het is voor het Hof onduidelijk of voorafgaand aan de eerste schietpartij jegens Akhmedniabiyev bij de autoriteiten bekend kon zijn dat er een risico voor diens leven bestond. Dat zo'n risico er was moet daarna zonder meer duidelijk zijn geweest, maar ook toen is geen risicobeoordeling uitgevoerd en is de aanslag niet als levensbedreigend gekwalificeerd. Daardoor is ieder mogelijk afschrikkend effect van een officieel onderzoek op de mogelijke daders weggenomen. Verder zijn geen beschermende maatregelen getroffen, hoewel dat juridisch wel mogelijk was. Dit geldt zeker nu Akhmedniabiyev een journalist was, wat betekende dat er extra waarborgen moesten worden geboden om zijn veiligheid te beschermen, mede in het licht van aanbevelingen en richtlijnen van de Raad van Europa en de VN. Hoewel niet met zekerheid kan worden gezegd dat dergelijke maatregelen klagers leven hadden kunnen beschermen, was er in ieder geval een reëel vooruitzicht geweest dat ze enig verschil zouden maken. In het licht daarvan stelt het Hof een schending vast van art. 2 EVRM.

Ten aanzien van Kamalov is veel moeilijker aantoonbaar dat er een bekend risico was dat er een directe en onmiddellijke bedreiging van zijn leven bestond. In zijn geval kan daarom niet worden gezegd dat de staat zijn positieve verplichtingen niet is nagekomen.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 30-01-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0130JUD003435816

Zaaknummer: 34358/16 en 58535/16

Wetsartikelen: EVRM art. 2

RECHTSPRAAK

Auray e.a. t. Frankrijk, EHRM 8 februari 2024, nr. 1162/22

In 2010 vond in Lyon een reeks demonstraties plaats die steeds ontaardden in geweld. Om te voorkomen dat relschoppers zich bij de demonstranten zouden voegen, hield de politie op een bepaalde dag alle toestromende mensen vast op een plein ('kettling'). Verschillende mensen mochten uiteindelijk aan de demonstratie deelnemen en de maatregel werd na een aantal uren opgeheven. Van vrijheidsbeneming was volgens het EHRM geen sprake, maar wel van een beperking van de bewegingsvrijheid en van het demonstratierecht. Omdat geen nauw omschreven regels bestaan voor kettlingmaatregelen is niet voldaan aan het legaliteitsvereiste, in strijd met art. 2 P4 en 11 EVRM.

Klagers in deze zaak namen deel aan een demonstratie in Lyon in oktober 2010, gericht tegen een aanpassing van de pensioenwetgeving. Deze demonstratie vormde onderdeel van een langere reeks demonstraties, die verschillende keren in geweld waren ontaard. Op een plein verzamelden zich rond 11:00 uur tussen 500 en 600 mensen die wilden deelnemen aan de demonstratie. Tegen 13:30 uur werd een 'kettling'-maatregel genomen om te voorkomen dat een aantal onruststokers zich onder de demonstranten zouden begeven. Rond 15:30 uur kregen 100 mensen toestemming om het plein te verlaten en aan de demonstratie deel te nemen. De demonstratie zelf was rond 15:45 uur afgelopen. Rond 17:00 uur werd de kettlingmaatregel opgeheven, maar de identificatie van demonstranten duurde nog tot 19:00 uur.

Volgens klagers is door de kettlingmaatregel sprake geweest van vrijheidsbeneming of in ieder geval van een willekeurige beperking van de bewegingsvrijheid, in strijd met resp. art. 5 en art. 2 P4 EVRM. Het Hof wijst erop dat de maatregel in de context moet worden geplaatst van het geweld dat op eerdere dagen van de demonstraties had plaatsgevonden en dat steeds heviger werd. De nationale rechter heeft geoordeeld dat er daardoor objectieve en redelijke gronden waren om aan te nemen dat de maatregel was ingegeven door een reëel risico. Het Hof ziet geen reden om tot een andere inschatting te komen. Verder overweegt het dat het plein niet helemaal was afgegrensd, dat de autoriteiten de ontwikkelingen nauwgezet in de gaten

hielden, en dat zo goed mogelijk onderscheid werd gemaakt tussen bonafide demonstranten en relschoppers. Ook was de maatregel in de duur zoveel mogelijk beperkt en werd die opgeheven zodra dat mogelijk was. Ondanks de lange duur van de maatregel en de gevolgen voor klagers, en rekening houdend met de aard van de maatregel, oordeelt het EHRM daarom dat niet van een vrijheidsbenemende maatregel kan worden gesproken in de zin van art. 5 lid 1 EVRM.

Van een beperking van de bewegingsvrijheid is evident wel sprake. Hiervoor kan een rechtvaardiging worden gevonden in de verplichting voor de staat om de openbare veiligheid te garanderen en eigendommen en veiligheid van individuen te beschermen. Naar nationaal recht geldt dat beperkende maatregelen die met dat doel worden getroffen, geschikt, noodzakelijk en proportioneel moeten zijn. Tegelijkertijd ontbrak ten tijde van de demonstraties een specifieke regeling voor het gebruik van kettlingtechnieken. Zeker nu sprake is van een voorafgaande beperking die de fundamentele rechten van vreedzame demonstranten kan raken, is het noodzakelijk om dergelijke regels wel te hebben. Die regels moeten precies omschrijven in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden kettling kan worden toegepast, hoe de kettlingmaatregelen in de praktijk vorm moeten krijgen, en voor welke duur ze mogen worden opgelegd. Door het ontbreken van dergelijke precieze voorschriften was de maatregel niet in overeenstemming met het recht in de zin van art. 2 P4 EVRM. Deze bepaling is dan ook geschonden.

In de tweede plaats hebben klagers gesteld dat zij door de kettlingmaatregel niet aan de eigenlijke demonstratie konden deelnemen en daardoor geen uitdrukking konden geven aan hun mening in de zin van art. 10 en 11 EVRM. Het Hof stelt vast dat de maatregel inderdaad een inbreuk heeft gemaakt op deze beide grondrechten. Nu ook voor een beperking van de door art. 10 en 11 EVRM beschermde grondrechten een wettelijke grondslag nodig is, en het Hof in het licht van art. 2 P4 EVRM al heeft vastgesteld dat een voldoende omschreven wettelijke regeling ontbrak, stelt het ook een schending vast van art. 11 EVRM, gelezen in het licht van art. 10 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0208JUD000116222

Zaaknummer: 1162/22

Wetsartikelen: EVRM art. 5 lid 1, EVRM art. 5 lid 11 en EVRM art. 2 P4

RECHTSPRAAK

Bernotas t. Litouwen, EHRM 30 januari 2024, nr. 59065/21

Bij een jachtongeluk heeft Bernotas Z|.K. ernstig verwond. Z|.K. raakte daardoor deels arbeidsongeschikt en ontving in dat verband een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Bernotas is strafrechtelijk veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf en vergoeding van materiële en immateriële schade. Daarna is hij jaarlijks verantwoordelijk gemaakt voor terugbetaling van de arbeidsongeschiktheidsuitkering. Dit is volgens het EHRM in overeenstemming met Litouws recht en dient het doel van de nationale begroting. Gelet op de verantwoordelijkheid van Bernotas voor de arbeidsongeschiktheid is deze verplichting niet disproportioneel; Bernotas inkomenspositie is niet excessief aangetast en hij kon steeds procederen tegen de vergoedingsplicht. Geen schending van art. 1 EP EVRM.

In januari 2010 heeft klager per ongeluk geschoten op Z|.K. toen hij zijn geweer schoonmaakte. Z|.K. raakte daarbij ernstig gewond, waarop klager is vervolgd wegens veroorzaken van ernstig lichamelijk letsel door onzorgvuldig handelen. Klager heeft Z|.K. enigszins gecompenseerd, maar Z|.K. heeft in de strafzaak een civiele schadeclaim ingediend voor zowel materiële als immateriële schade. Klager is voorwaardelijk veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf en een immateriële schadevergoeding aan Z|.K. van ruim 22.300 euro, waarbij de rechter rekening hield met het feit dat Z|.K. al enigszins was gecompenseerd. Klager was van mening dat de rechter zijn inkomenspositie bij het berekenen van de schadevergoeding niet voldoende in acht had genomen. In hoger beroep werd de schadevergoeding daarom bijgesteld naar ongeveer 10.725 euro.

Naast de schadevergoedingen heeft Z|.K. een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen

vanwege verlies van 45% aan arbeidscapaciteit. Het bevoegde bestuursorgaan heeft vervolgens een reeks verplichtingen opgelegd aan klager om deze jaarlijkse uitkering te vergoeden.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het onredelijk en disproportioneel was om hem ertoe te verplichten om de arbeidsongeschiktheidsuitkering van Z|.K. te betalen. Het Hof stelt voorop dat er een wettelijke grondslag was die het mogelijk maakte voor de bevoegde bestuursorganen om te verzoeken om vergoeding van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in gevallen waarin iemand door toedoen van iemand anders arbeidscapaciteit is kwijtgeraakt. In dit type gevallen komt staten een ruime *margin of appreciation* toe, waarbij ook het belang van de nationale begroting een legitiem en nastrevenswaardig belang kan zijn. Het Hof wijst klagers stelling dat hij de schade voldoende heeft vergoed door betaling van het door de strafrechter opgelegde compensatiebedrag van de hand. De veroorzaakte schade kan immers niet altijd volledig worden vastgesteld op het moment waarop iemand gewond raakt. Het argument van klager dat hij via betaling van sociale afdrachten en belastingen al heeft bijgedragen aan het socialezekerheidsstelsel kan het Hof niet behandelen omdat hij dat niet al voor de nationale rechter naar voren heeft gebracht. Het is verder aan de staten zelf om te bepalen hoe zij vorm willen geven aan hun systeem van sociale voorzieningen. Het is niet aan het Hof om daar in algemene zin een oordeel over te vellen. Van belang is verder dat per relevante periode opnieuw werd onderzocht of het uitgekeerde bedrag door klager moest worden vergoed, waarbij klager steeds de mogelijkheid had om de genomen besluiten aan te vechten. Klager heeft niet aannemelijk gemaakt dat daarbij onredelijke beoordelingen zijn uitgevoerd. Evenmin was het onredelijk dat de uitkering af en toe werd verhoogd om rekening te houden met veranderde omstandigheden. Verder acht het Hof relevant dat klager niet heeft aangevoerd dat de verplichting tot vergoeding van de uitkering hem van alle bestaansmiddelen beroofde of een excessieve last aan hem oplegde in verband met zijn financiële situatie. Daarbij is ook van belang dat klager de mogelijkheid heeft gekregen om het bedrag in termijnen te betalen. Tot slot neemt het Hof in ogenschouw dat het hier niet gaat om een af te betalen lening, maar om een langdurige verplichting die nog tot 2039 (het pensioenjaar van Z|.K.) kan aanhouden. Dat is een lange periode, maar Z|.K. kan in die periode ook daadwerkelijk niet werken, zodat de betalingsverplichting voor die periode niet disproportioneel is. Art. 1 EP EVRM is dan ook niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 30-01-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0130JUD005906521

Zaaknummer: 59065/21

Wetsartikelen: EVRM art. 1 EP

RECHTSPRAAK

Bogdan t. Oekraïne, EHRM 8 februari 2024, nr. 3016/16

Bogdan is op verdenking van een inbraak gearresteerd. Hoewel duidelijk was dat hij ernstig drugsverslaafd was en afkickverschijnselen kon hebben, is hem een verklaring voorgelegd waarin hij afstand deed van een advocaat; die heeft hij ondertekend. Daarna heeft hij zelfincriminerende verklaringen afgelegd die leidden tot het vinden van nader bewijsmateriaal, waarop Bogdans veroordeling vervolgens was gebaseerd. Het Hof oordeelt dat de 'waiver' in deze omstandigheden niet vrijwillig is gegeven en dat in de omstandigheden van het geval het ontbreken van een advocaat bij het politieverhoor heeft geleid tot een als geheel oneerlijk proces, in strijd met art. 6 EVRM.

In 2014 werd ingebroken in de garage van P. Snel daarop, op 14 april, is klager gearresteerd in verband met de inbraak en heling. Er is wat onduidelijkheid over de vraag of hij meteen is vastgezet, of dat hij na een verhoor meteen is vrijgelaten en later, op 16 april, opnieuw is gearresteerd en toen in voorarrest is genomen. Een centrum voor behandeling van drugsverslaafden informeerde het openbaar ministerie dat klager als 'outpatient' bekend was bij het centrum en dat hij leed aan psychologische en gedragsstoornissen die verband hielden met zijn drugsgebruik. Op 14 april werd klager ondervraagd en daarbij werd hij beweerdelijk onder druk gezet; bij het verhoor was geen advocaat aanwezig. Klager heeft wel een 'waiver' ondertekend waarin hij afstand deed van de aanwezigheid van een advocaat. Hij werd uiteindelijk veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf, gebaseerd op onder meer verklaringen van getuigen, een reconstructie en politie- en technische rapporten. Klagers stellingen dat hij onder druk was ondervraagd werden afgewezen.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat zijn ondervraging zonder aanwezigheid van een advocaat in strijd was met art. 6 lid 1 EVRM. Het Hof ziet op basis van het beschikbare bewijs voldoende redenen om aan te nemen dat klagers stellingen dat hij twee dagen 'onofficieel'

gedetineerd is geweest correct zijn. Vanaf het moment van klagers arrestatie had hij in ieder geval recht op alle waarborgen die art. 6 EVRM biedt bij strafvervolgingen. Voor het EHRM heeft klager ter discussie gesteld dat hij de ‘waiver’ van zijn recht op bijstand door een advocaat in volledig bewustzijn heeft ondertekend. Dat hij deze heeft ondertekend zonder dat daar een advocaat bij was, acht het Hof op zichzelf begrijpelijk. Wel is aannemelijk dat klager op dat moment leed aan ontwenningsverschijnselen die met zijn drugsverslaving te maken hadden. Die omstandigheid maakt het minder aannemelijk dat hij zijn handtekening volledig vrijwillig heeft gezet. Later is geprobeerd duidelijk te maken dat de autoriteiten op dat moment niet op de hoogte waren van klagers verslaving, maar uit het dossier is duidelijk dat de politie dat op 14 april wel degelijk al wist. Zeker omdat hij de waiver ondertekende terwijl hij nog informeel in voorarrest zat, oordeelt het Hof dat de waiver niet kan worden geaccepteerd als rechtsgeldig. Ook verder zijn er geen redenen aangevoerd voor het niet aanwezig zijn van een advocaat bij de zitting.

De vervolgvraag is of het ontbreken van de toegang tot een advocaat klagers recht op een eerlijk proces heeft aangetast. Daarbij acht het Hof relevant dat klager zich in een kwetsbare positie bevond vanwege zijn verslaving en dat hij duidelijk zelfincriminerende verklaringen heeft afgegeven. Hoewel de verklaringen niet als zodanig zijn gebruikt als basis voor de veroordeling, hebben zij wel gediend als basis om de gestolen zaken te achterhalen. Nu deze wel een factor vormden in de veroordeling, waren de verklaringen van klager wel degelijk van betekenis. Klager heeft weliswaar de mogelijkheid gehad om de authenticiteit van het bewijs te betwisten, maar de nationale beoordeling van zijn verweren was oppervlakkig. Het Hof neemt dan ook aan dat art. 6 lid 1 en lid 3 (c) EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0208JUD000301616

Zaaknummer: 3016/16

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1 en EVRM art. 6 lid 3 (d)

RECHTSPRAAK

**Bundesrepublik Deutschland, HvJ EU (GK) 8 februari 2024,
zaak C-216/22**

Een afgewezen Syrische vluchteling heeft na een uitspraak van het HvJ EU een nieuw asielverzoek ingediend. De door het Hof in dit arrest bepaalde bewijslast is voor hem namelijk gunstiger. Het HvJ EU oordeelt dat een uitspraak van het Hof een nieuw juridisch element kan inhouden, zodat zo'n uitspraak in het licht van art. 18 Hv in acht moet worden genomen. Als een rechter op deze grond een niet-ontvankelijkverklaring van een hernieuwd asielverzoek nietigverklaart, kan hij de zaak terugverwijzen naar een beslissingsautoriteit, mits die snel en met inachtneming van de rechterlijke uitspraak beslist.

Een Syrische vluchteling heeft in 2017 in Duitsland een asielverzoek ingediend, nadat hij van 2012 tot 2017 in Libië heeft verbleven. Hij is via Italië en Oostenrijk Duitsland binnengekomen. In 2017 is hem een subsidiairebeschermingsstatus toegekend, maar de vluchtelingenstatus is hem geweigerd omdat hij geen bijzonder individueel gevaar zou lopen voor vervolging in Syrië. In 2021 heeft de vluchteling opnieuw een asielverzoek ingediend, waarbij hij verwees naar een arrest dat het HvJ EU inmiddels had gewezen (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Militaire dienst en asiel), HvJ EU 19 november 2020, zaak C|238/19, EU:C:2020:945). Volgens verzoeker geeft het HvJ EU in deze zaak een voor asielzoekers gunstiger uitleg van de bewijslast dan de nationale rechters hebben gedaan. In verband daarmee vraagt de nationale rechter zich af of een beslissing van het Hof die zich beperkt tot de uitlegging van een EU-bepaling die al van kracht was op het tijdstip van de beslissing op een eerder verzoek, kan vallen onder het begrip 'nieuwe elementen of bevindingen' in de zin van art. 33 lid 2 (d) en 40 lid 3 van richtlijn 2013/32.

Het HvJ EU benadrukt dat de gevallen waarin 'een volgend verzoek' ontvankelijk kan worden verklaard in het licht van richtlijn 2013/32, ruim moeten worden uitgelegd. De uitdrukking

‘nieuwe elementen of bevindingen’ zien daarbij niet alleen op een feitelijke wijziging in de persoonlijke situatie van een verzoeker of in die van zijn land van herkomst, maar ook op nieuwe juridische elementen. Deze ruime uitleg houdt verband met de nuttige werking van de bescherming van personen die om internationale bescherming verzoeken, zoals vastgelegd in art. 18 Hv. In verband hiermee kan elk arrest van het HvJ EU een nieuw element vormen in de zin van art. 33 lid 2 (d) en 40 lid 3 van richtlijn 2013/32.

Het is aan de verwijzende rechter om te beoordelen of het arrest uit 2020 daadwerkelijk een nieuw element vormt dat de kans dat hij in aanmerking komt voor een vluchtelingenstatus aanmerkelijk groter maakt. Wel wijst het Hof erop dat zijn eerdere uitspraak zorgvuldig moet worden uitgelegd en geeft het op dit punt enkele nadere aanwijzingen aan de nationale rechter.

Een tweede vraag die de nationale rechter heeft voorgelegd is of de bevoegde rechterlijke instantie die een niet-ontvankelijkverklaring van een volgend verzoek nietig verklaart, zelf op dat verzoek kan beslissen, of dit verzoek moet terugverwijzen naar een beslissingsautoriteit. Het Hof merkt op dat de EU-wetgever op dit punt geen gemeenschappelijke regeling heeft willen invoeren en de lidstaten enige handelingsmarge laat. Wel zijn de lidstaten altijd gehouden tot eerbiediging van art. 47 Hv. Dit betekent in deze context dat elke door de richtlijn gebonden lidstaat zijn nationaal recht zo moet inrichten dat, na nietigverklaring van de eerdere beslissing en in geval van terugverwijzing van het dossier naar de beslissingsautoriteit, binnen een korte termijn een nieuwe beslissing wordt genomen die in overeenstemming is met het oordeel in de rechterlijke beslissing waarbij nietigverklaring is uitgesproken. Ook moet die autoriteit de rechterlijke beslissing en de daaraan ten grondslag liggende redenen in acht te nemen.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 08-02-2024

ECLI: ECLI:EU:C:2024:122

Zaaknummer: C-216/22

Wetsartikelen: Hv art. 18, Hv art. 47, RL 2013/32/EU art. 14 lid 2, RL 2013/32/EU art. 33 lid 2 (d), RL 2013/32/EU art. 40 lid 2, RL 2013/32/EU art. 40 lid 3 en RL 2013/32/EU art. 46

RECHTSPRAAK

Cherrier t. Frankrijk, EHRM 30 januari 2024, nr. 18843/20

Cherrier heeft pas kort na overlijden van haar adoptieouders gehoord dat ze is geadopteerd. De bevoegde autoriteit CNAOP heeft daarop informatie over haar biologische ouders verzameld en haar van een deel daarvan op de hoogte gesteld. Omdat de ouders zich beroepen op vertrouwelijkheid, kan Cherrier hen echter niet contacteren. Het EHRM oordeelt dat dit in overeenstemming is met de relevante wetgeving, waarmee de wetgever een zeker evenwicht tussen de belangen van biologische ouders en kinderen heeft willen bewerkstelligen. De toepassing daarvan pakt ook in het concrete geval van Cherrier niet onredelijk uit, zodat art. 8 EVRM niet is geschonden.

Klaagster is in 1952, enkele maanden na haar geboorte, geadopteerd, maar ze hoorde daar pas over toen haar tweede adoptieouder in 2008 overleed. Klaagster heeft daarop geprobeerd meer informatie te krijgen over de omstandigheden rondom haar adoptie en over haar biologische ouders. Zo wilde ze meer weten over de nationaliteit van haar moeder, de medische geschiedenis van haar familie en de vraag of ze nog broers en zussen had. De bevoegde autoriteit CNAOP vond enige informatie over haar biologische vader en moeder, net als informatie over de omstandigheden van adoptie. Die waren volgens de gegevens dat haar moeder haar zou moeten opgeven als ze zou willen trouwen met haar verloofde. De CNAOP had haar moeder getraceerd en deze had gezegd dat ze wilde dat haar identiteit geheim zou blijven, zowel voor als na haar overlijden. Wel beantwoordde ze een aantal vragen van klaagster. In 2009 probeerde klaagster via de CNAOP haar vader te traceren, maar de man die werd gevonden was op hoge leeftijd en was niet in staat zijn vaderschap te bevestigen; ook beriep hij zich op vertrouwelijkheid. Klaagster heeft vervolgens nog enkele pogingen gedaan om toch contact te krijgen met haar biologische moeder, maar op zeker moment heeft de CNAOP gesteld dat ook de wensen van haar moeder niet konden worden genegeerd. Een procedure hierover heeft niet tot het door klaagster gewenste resultaat geleid.

Voor het EHRM heeft klaagster gesteld dat de CNAOP art. 8 EVRM heeft geschonden door de

weigering de identiteit van haar biologische moeder prijs te geven. Het Hof erkent dat de weigering een inbreuk oplevert op het privéleven van klagster. In de periode van 2002 tot 2009 zijn verschillende wetswijzigingen doorgevoerd, waardoor inmiddels meer mogelijkheden zijn gecreëerd om bij ‘anonieme’ geboortes toch bepaalde informatie te geven. Het Franse constitutionele hof heeft in 2012 geoordeeld dat het nieuwe systeem een redelijk midden houdt tussen het belang van de biologische moeder en dat van het kind. Het Hof benadrukt dat een dergelijk evenwicht niet gemakkelijk is te bereiken. In eerdere rechtspraak heeft het staten er ook niet toe verplicht om volledige openheid van zaken te geven, al heeft het wel benadrukt dat er goede procedures moeten zijn om te kunnen onderzoeken hoe het belang van de moeder en dat van het kind zich in een concreet geval tot elkaar verhouden. In het onderhavige geval ziet het Hof geen reden om aan te nemen dat zo’n zorgvuldig onderzoek niet is uitgevoerd. De CNAOP heeft niet tot de moeder herleidbare informatie aan klagster verstrekt en haar inlichtingen gegeven over de gang van zaken rondom haar geboorte. Ook is klagsters zaak door de nationale rechter onderzocht en is daarbij nagegaan hoe de verschillende betrokken belangen zich tot elkaar verhouden. Door de conclusie te trekken dat in de onderhavige zaak geen afwijking nodig was van het door de wetgever bereikte evenwicht, heeft de staat niet in strijd gehandeld met zijn positieve verplichtingen. Art. 8 EVRM is dan ook niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 30-01-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0130JUD001884320

Zaaknummer: 18843/20

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia, HvJ EU (GK) 30 januari 2024, zaak C-118/22

In Bulgarije worden standaard biometrische en andere persoonsgegevens bewaard van mensen die onherroepelijk strafrechtelijk zijn veroordeeld wegens ambtshalve vervolgbare, opzettelijk gepleegde strafbare feiten. Het HvJ EU acht dat op zichzelf begrijpelijk vanwege het doel van criminaliteitsbestrijding en strafrechtspleging. Bij rehabilitatie moet echter een uitzondering kunnen worden gemaakt. Daarnaast mag zo’n bewaringsregeling niet te algemeen en te absoluut zijn, maar moet rekening worden gehouden met verschillende omstandigheden die maken dat het strikt noodzakelijk is om biometrische gegevens te bewaren. Ook moet differentiatie mogelijk zijn in de bewaartermijn.

NG is in het kader van een strafrechtelijk onderzoek wegens meinede geregistreerd in het politieb Bestand. Hij is vervolgens in 2016 schuldig bevonden aan dit strafbaar feit en veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van een jaar. Na ondergaan van zijn straf is hij gerehabiliteerd. NG heeft daarom ook een verzoek gedaan tot schrapping uit het politieb Bestand, maar dit verzoek is afgewezen. Hierover heeft NG geprocedeerd en in het kader van deze procedure zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

De gestelde vragen betreffen in het bijzonder de bewaring van de gegevens van personen die onherroepelijk strafrechtelijk zijn veroordeeld wegens een ambtshalve vervolgbaar opzettelijk gepleegd strafbaar feit, tot het moment van overlijden van de betrokken persoon, zelfs als de betrokkene gerehabiliteerd is, zonder dat hem het recht op verwijdering van die gegevens of in voorkomend geval op beperking van de verwerking ervan wordt toegekend. Het HvJ EU beoordeelt deze bewaring in het licht van art. 7 en 8 Hv en de mogelijkheden van beperking van deze grondrechten die voortvloeien uit art. 52 lid 1 Hv. Daarbij wijst het HvJ EU in het bijzonder op de verplichting om na te gaan of legitieme doelstellingen van algemeen belang

ook met andere, minder inbreukmakende middelen kunnen worden bereikt. Ook herinnert het aan het beginsel van minimale gegevensverwerking dat onderdeel uitmaakt van het proportionaliteitsvereiste. Daarnaast wijst het op de strikte noodzakelijkheidseisen die worden gesteld als het gaat om verwerking van gevoelige gegevens.

Uit het voorgelegde dossier van de zaak in het hoofdgeding blijkt dat de gegevens in het politiebestand worden opgeslagen voor recherchedoeleinden en om te kunnen worden vergeleken met andere gegevens die zijn verzameld in het kader van onderzoeken naar andere strafbare feiten. Dit acht het HvJ EU in die zin begrijpelijk dat mensen ook betrokken kunnen zijn bij andere strafbare feiten dan waarvoor zij zijn veroordeeld, of juist door een vergelijking met opgeslagen gegevens kunnen worden vrijgepleit. De opslag van gegevens kan daardoor bijdragen aan het bereiken van een doelstelling van algemeen belang. Bij de gegevens gaat het specifiek om identiteitsinformatie, vingerafdrukken, een foto, een DNA-profiel en informatie over de strafbare feiten en de veroordeling die daarvoor is uitgesproken. Deze informatie kan volgens het HvJ EU noodzakelijk zijn om te kunnen beoordelen of iemand ook betrokken is bij andere strafbare feiten, zodat zij ter zake dienend zijn. De opslag is verder in die zin beperkt dat alleen bij ambtshalve vervolgbare, opzettelijk gepleegde strafbare feiten de gegevens worden bewaard.

Relevant is wel dat niet bij alle onherroepelijk veroordeelde personen het risico op betrokkenheid bij andere strafbare feiten even groot zal zijn. In die gevallen zal geen sprake meer zijn van de noodzakelijke band tussen de bewaarde gegevens en de nagestreefde doelstelling, waardoor het beginsel van minimale gegevensverwerking niet wordt nagekomen. Daarbij merkt het HvJ EU op dat rehabilitatie op zichzelf niet de noodzaak wegneemt van gegevensbewaring, gelet op de specifieke doelstellingen van die bewaring. Wel kan gelden dat deze rehabilitatie, afhankelijk van de daarvoor gestelde voorwaarden, een aanwijzing kan zijn dat iemand een minder groot risico oplevert als het gaat om bestrijding van criminaliteit en handhaving van de openbare orde. Daardoor kan dit een element zijn dat bewaring minder lang noodzakelijk maakt.

Verder wijst het HvJ EU erop dat art. 52 lid 1 ook een afweging vereist tussen het nagestreefde doel en de ernst van de beperking van de uitoefening van grondrechten. Het EHRM heeft geoordeeld dat bij het algemeen en ongedifferentieerd bewaren van vingerafdrukken, biologische monsters en DNA-profielen van verdachte (maar niet veroordeelde) personen niet proportioneel is in het licht van het recht op respect voor het privéleven. Dit kan iets anders zijn als het gaat om de gegevens van onherroepelijk veroordeelde personen, ook vanwege het bijzondere belang van het bewaren van deze gegevens. Niettemin kan de opslag van biometrische en genetische gegevens alleen aanvaardbaar zijn als is voldaan aan het vereiste van strikte noodzakelijkheid, waarbij alle omstandigheden van het geval moeten worden

meegenomen, zoals de antecedenten en het profiel van de betrokkene. Een algemene bewaringsplicht is dan ook niet verenigbaar met het EU-recht.

Tot slot wijst het Hof erop dat de bewaringstermijn ‘passend’ moet zijn en dat ook dat betekent dat rekening moet worden gehouden met de relevante omstandigheden die een bepaalde bewaringsduur noodzakelijk kunnen maken. Als standaard alle gegevens tot iemands overlijden worden bewaard, kan dat niet worden geacht ‘passend’ te zijn.

Al met al concludeert het HvJ EU dat de relevante EU-rechtelijke bepalingen in de weg staan aan een nationale wettelijke regeling op grond waarvan de politiediensten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen persoonsgegevens, waaronder biometrische en genetische gegevens, bewaren van personen die onherroepelijk zijn veroordeeld wegens een ambtshalve vervolgbaar opzettelijk gepleegd strafbaar feit en dit tot het overlijden van de betrokken persoon, zelfs indien hij gerehabiliteerd is, zonder dat de verantwoordelijke voor de verwerking verplicht is om periodiek te evalueren of de opslag van die gegevens nog noodzakelijk is, en zonder dat aan de betrokken persoon het recht wordt toegekend om die gegevens te doen wissen wanneer de opslag ervan niet langer noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij zijn verwerkt, of om in voorkomend geval de verwerking ervan te doen beperken.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 30-01-2024

ECLI: ECLI:EU:C:2024:97

Zaaknummer: C-118/22

Wetsartikelen: Hv art. 7, Hv art. 8, Hv art. 47, Hv art. 52 lid 1, Rl 2016/680 art. 4 lid 1 (c) en (e), Rl 2016/680 art. 5, Rl 2016/680 art. 10, Rl 2016/680 art. 16 lid 2 en Rl 2016/680 art. 16 lid 3

RECHTSPRAAK

Durić t. Servië, EHRM 6 februari 2024, nr. 24989/17

Een dertienjarige jongen is gewond geraakt toen hij experimenteerde met explosieven die vermoedelijk afkomstig waren uit het eerdere gewapende conflict in Servië. Later vroegen hij en zijn moeder een uitkering aan wegens arbeidsongeschiktheid die het resultaat was van een oorlogssituatie. Op nationaal niveau werd geoordeeld dat de situatie van de jongen niet binnen het bereik van de regeling viel. Het Hof overweegt dat daarbij onredelijk hoge en inflexibele bewijseisen werden gesteld. Bovendien was er geen openbare zitting en heeft de jongen te weinig mogelijkheden gekregen om zijn zaak goed te presenteren. Daardoor is art. 6 lid 1 EVRM geschonden.

Klager is in 1999, op dertienjarige leeftijd, ernstig gewond geraakt toen hij aan het experimenteren was met twee gevonden explosieven. Hij is daardoor grotendeels blind geraakt. Klager en zijn moeder hebben lang getwijfeld over de vraag of zij wilden procederen over de mogelijke kwalificatie van klager als een burger die gehandicapt was geraakt als gevolg van oorlogshandelingen. Aanvankelijk dachten zij dat dat niet succesvol zou zijn, maar in 2006 werden zij door een lokale ngo overtuigd van het nut van zo'n procedure. Een verzoek dat zij vervolgens indiende werd in eerste instantie afgewezen, maar in bezwaar werd dit besluit vernietigd. Een nieuwe procedure leidde opnieuw tot een afwijzing; in hogere instanties bleef dat besluit in stand.

Klager heeft voor het EHRM op grond van art. 6 lid 1 EVRM gesteld dat hij geen eerlijk proces heeft gekregen, vooral doordat er geen mondelinge zittingen zijn gehouden en alleen bewijs werd toegelaten dat al bestond op het moment dat hij gewond raakte. Het Hof buigt zich allereerst over de vraag of het hier gaat om een geschil over een 'recht', nu dat begrip alleen aanspraken op naar nationaal recht al erkende rechten betreft. Wel heeft het Hof eerder al aangenomen dat geschillen over aanspraken op sociale zekerheid of sociale voorzieningen meestal binnen het toepassingsbereik van art. 6 lid 1 EVRM vallen. In het onderhavige geval is bovendien duidelijk dat er voor burgerslachtoffers van oorlogssituaties inderdaad aanspraken

op een uitkering bestaan; het geschil betrof alleen de vraag of klager daarvoor in aanmerking zou komen. In die omstandigheden is art. 6 lid 1 EVRM van toepassing.

Het Hof merkt op dat de bewijseisen in verband met de kwalificatie als oorlogssituaties in de wetgeving strikt en rigide waren geformuleerd. Tegelijkertijd kan het klager in deze zaak niet worden aangerekend dat hij geen volledige beschikking had over al het bewijsmateriaal ten tijde van het ongeval zelf. Daardoor is klager geconfronteerd met een situatie waarbij hij feitelijk en juridisch eigenlijk geen mogelijkheden had om zijn aanspraken volwaardig te laten onderzoeken door een rechter. Daarnaast was het in een zaak als de onderhavige hoe dan ook goed geweest om een mondelinge zitting plaats te laten vinden om meer informatie te verzamelen over de precieze toedracht en context. Door de tekortkomingen in de procedure heeft klager al met al geen eerlijk proces gehad en heeft hij zijn zaak niet goed kunnen presenteren. Art. 6 lid 1 EVRM is daarmee geschonden.

Klager heeft daarnaast gesteld dat ten onrechte onderscheid is gemaakt tussen mensen die door oorlogssituaties arbeidsongeschikt zijn geraakt en mensen die datzelfde in andersoortige situaties is overkomen. Het Hof acht het echter niet nodig om deze zaak afzonderlijk te behandelen, gelet op de beoordeling die het heeft gegeven in relatie tot art. 1 EP EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 06-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD002498917

Zaaknummer: 24989/17

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1

RECHTSPRAAK

Hamzayan t. Armenië, EHRM 6 februari 2024, nr. 43082/14

Een Jehova's Getuige in Nagorno-Karabach heeft met een vriendin een bezoek gebracht aan N., die eerder interesse toonde in het geloof. Tijdens het bezoek viel de politie binnen en werden de Jehova's Getuigen aangehouden, werden hun spullen doorzocht en werden ze meegenomen naar het politiebureau. Uiteindelijk is hen op niet geheel duidelijke gronden een boete opgelegd. Het EHRM oordeelt dat hiermee evident inbreuk is gemaakt op de godsdienstvrijheid. Voor het opleggen van de boete bestond geen duidelijke wettelijke grondslag, zodat art. 9 EVRM is geschonden.

Klaagster is Jehova's Getuige en woont in Nagorno-Karabach. In 2013 bezocht ze samen met een vriendin mensen die mogelijk geïnteresseerd zouden zijn in gesprekken over de bijbel, waaronder N., een oudere dame die al eerder had deelgenomen aan een aantal religieuze bijeenkomsten van de Jehova's Getuigen. Toen zij bij haar op bezoek waren, kwam de politie aan de deur, die de eigendommen van klagster en haar vriendin doorzocht en de religieuze lectuur uit de tas van klagster in beslag nam. De twee werden meegenomen naar het politiebureau, waar alles nog een keer werd doorzocht en waar ze in totaal 4,5 uur werden vastgehouden. Later bleek dat N. een klacht had ingediend bij de politie waarin ze stelde dat klagster en haar vriendin haar lastigvielen in haar huis. Weliswaar had ze eerder bijeenkomsten bijgewoond, maar ze wilde niet thuis bezocht worden. In verband met deze verstoring is klagster een boete opgelegd. Er is geen bewijs geleverd van de klacht die N. zou hebben ingediend. Een procedure tegen de boete van klagster was in eerste aanleg succesvol, maar in hoger beroep bij een rechter in de 'republiek' Nagorno-Karabach werd deze uitspraak ongedaan gemaakt.

Het Hof stelt voorop dat Armenië in ieder geval tot eind 2020 (toen een gewapend conflict over Nagorno-Karabach uitbrak met Azerbeidzjan) geacht kan worden rechtsmacht te hebben

gehad over het betreffende grondgebied. Het Hof verwerpt dan ook het bezwaar van Armenië tegen het aannemen van rechtsmacht door het Hof.

Voor het EHRM heeft klagster gesteld dat het opleggen van een bestuursrechtelijke boete vanwege het vreedzaam bespreken van religieuze teksten een disproportionele aantasting oplevert van haar godsdienstvrijheid, beschermd door art. 9 EVRM. Het Hof roept in herinnering dat het delen van religieuze informatie met niet-gelovigen (missionair of evangelisch werk) wordt beschermd door art. 9 EVRM, net als het gezamenlijk bestuderen en bespreken van religieuze teksten. Als evangelisch werk echter samengaat met een element van dwang of geweld, kan het niet binnen het toepassingsbereik van art. 9 EVRM worden begrepen. Het EHRM wijst erop dat de veroordeling tot een boete onder meer voortkwam uit het gegeven dat de Jehova's Getuigen in de betreffende provincie volgens de nationale rechter geen erkende religieuze organisatie is en dat aanhangers van deze overtuiging daarom minder bescherming toekwam. Dit betekent dat er evident inbreuk is gemaakt op de godsdienstvrijheid. Het benadrukt verder dat de toepasselijke wetgeving geen duidelijke basis verschaft voor het opleggen van deze boete. Gelet daarop is art. 9 EVRM geschonden.

Nu het Hof al heeft geoordeeld dat sprake is van een schending van art. 9 EVRM, ziet het geen reden meer om de zaak ook nog onder art. 14 EVRM te behandelen.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 06-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD004308214

Zaaknummer: 43082/14

Wetsartikelen: EVRM art. 9

RECHTSPRAAK

Landeshauptmann von Wien (Regroupement familial avec un mineur réfugié), HvJ EU 30 januari 2024, zaak C-560/20

Een alleenstaande minderjarige vluchteling met een erkende asielstatus heeft verzocht om gezinshereniging vlak voordat hij meerderjarig zou worden. Het HvJ EU oordeelt dat dit niet in de weg kan staan aan de bijzondere status die minderjarige asielzoekers bij gezinshereniging hebben. Ook hoeven minderjarige asielzoekers niet zelf te voldoen aan de eisen van voldoende inkomen, huisvestiging etc. om het gezin te onderhouden, in het licht van art. 7 en 24 Hv. De ernstig zieke, volledig van de ouders afhankelijke zus van de asielzoeker moet gelet op art. 7 en 24 Hv ook worden toegelaten, ook al is zij meerderjarig.

De in 1999 geboren RI is in 2015 als alleenstaande minderjarige aangekomen in Oostenrijk en heeft daar asiel aangevraagd. RI is in 2017 erkend als vluchteling. Drie maanden na deze erkenning hebben de ouders van RI en zijn meerderjarige zus zich gemeld met een verzoek om gezinshereniging met RI. De zus is door een ernstige ziekte volledig en permanent afhankelijk van de hulp van de ouders. Dit verzoek is afgewezen op de grond dat RI in de loop van de gezinsherenigingsprocedure meerderjarig was geworden. Hiertegen hebben de ouders en de zus geprocedeerd. In het kader van deze procedure zijn verschillende prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

De eerste vraag betreft de timing van een gezinsherenigingsverzoek. Het HvJ EU antwoordt hierop dat om op grond van art. 10 lid 3 (a) van richtlijn 2003/86 aanspraak te kunnen maken op gezinshereniging niet is vereist dat de ouders het verzoek tot toegang en verblijf met het oog op gezinshereniging met die vluchteling binnen een bepaalde termijn indienen, wanneer deze vluchteling nog minderjarig is op de datum waarop dat verzoek wordt ingediend en meerderjarig wordt tijdens de gezinsherenigingsprocedure.

In de tweede plaats gaat het HvJ EU in op de vraag of een meerderjarige broer of zus van een

vluchteling ook aanspraak kan maken op gezinshereniging als deze persoon helemaal afhankelijk is van hulp van de ouders vanwege ernstige ziekte en bij weigering van gezinshereniging het aan de ouders toegekende recht op die gezinshereniging zou worden ontnomen. Deze vraag moet volgens het HvJ EU worden beantwoord in het licht van het door art. 7 Hv beschermde recht op respect voor het gezinsleven en de rechten van het kind zoals beschermd door art. 24 lid 2 en 3 Hv. In het onderhavige geval staat vast dat de beide ouders niet in staat zijn om zich bij hun zoon te voegen zonder hun dochter mee te nemen. RI kan zijn recht op gezinshereniging dus alleen uitoefenen als zijn zus een inreis- en verblijfstitel krijgt. Gelet op deze uitzonderlijke omstandigheden en in het licht van de in het Handvest verankerde grondrechten moet volgens het HvJ EU daarom ook aan de zus een inreis- en verblijfstitel worden toegekend.

De richtlijn biedt verder een mogelijkheid aan de lidstaten om bewijs te verlangen dat de gezinshereniger beschikt over gezinshuisvesting, een ziektekostenverzekering voor hemzelf en zijn gezinsleden, en stabiele en regelmatige inkomsten die volstaan om hemzelf en zijn gezinsleden te onderhouden zonder een beroep te doen op het stelsel voor sociale bijstand van die lidstaat. De vraag is of deze eisen ook in het geval van RI kunnen worden gesteld. Mede in het licht van art. 7 en art. 24 lid 2 en 3 Hv beantwoordt het Hof die vraag ontkennend. Daarbij besteedt het bijzondere aandacht aan het belang van het kind en het kunnen onderhouden door het kind van betrekkingen met zijn beide ouders. Als de gezinshereniging van alleenstaande minderjarige vluchtelingen met hun ouders afhankelijk zou worden gesteld van die voorwaarden zou deze minderjarige het recht op gezinshereniging feitelijk wordt ontnomen, nu het voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen praktisch onmogelijk is om over de genoemde bestaansmiddelen te beschikken. Wanneer het verzoek om gezinshereniging wordt ingediend, is daarvoor verder niet relevant.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 30-01-2024

ECLI: ECLI:EU:C:2024:96

Zaaknummer: C-560/20

Wetsartikelen: Hv art. 7, Hv art. 24 lid 2, Hv art. 24 lid 3, Hv art. 51 lid 1, RL 2003/86/EG art. 2 onder f, RL 2003/86/EG art. 7 lid 1, RL 2003/86/EG art. 10 lid 3 en RL 2003/86/EG art. 12 lid 1

RECHTSPRAAK

J.A. en A.A. t. Turkije, EHRM 6 februari 2024, nr. 80206/17

Twee Irakese vluchtelingen zijn na een IS-bombardement in Irak naar Turkije gevlucht. Hun asielverzoeken zijn afgewezen omdat ze enkele tekortkomingen vertoonden; zij moesten Turkije binnen vijftien dagen verlaten. Het Hof oordeelt dat ten tijde van de beoordeling van het asielverzoek de situatie in de relevante Irakese regio gevaarlijk, volatiel en humanitair bijzonder slecht was. De vluchtelingen hebben bovendien voldoende aannemelijk gemaakt dat zij vanwege die situatie zijn gevlucht. In die omstandigheden konden de autoriteiten hen niet zonder nader onderzoek terugsturen naar Irak. Om te beoordelen of dat nu wel kan, is een nieuw, ex nunc uit te voeren onderzoek nodig.

Klagers zijn Soennitische Irakese staatsburgers; zij hebben vier kinderen. In verband met het conflict tussen de Irakese veiligheidsdiensten en IS in de regio waar zij wonen, en na een bombardement door IS op hun huis, zijn zij Irak ontvlucht. In 2014 hebben ze asiel aangevraagd, maar zij werden daarbij aangehouden en kregen te horen dat er inreisverboden jegens hen golden omdat er een strafrechtelijke procedure tegen hen liep en ze als een algemeen veiligheidsrisico werden aangemerkt. Daarop werd besloten tot hun uitzetting, beweerdelijk zonder dat klagers dit te horen hebben gekregen. Uiteindelijk zijn klagers vrijgelaten en is hen het bevel opgelegd om Turkije binnen vijftien dagen te verlaten. Zij hebben dat niet gedaan en verblijven nu in Istanboel. Procedures tegen de verschillende beslissingen zijn voor klagers niet effectief gebleken.

Klagers hebben gesteld dat hun voorgenomen uitzetting naar Irak zonder fatsoenlijke beoordeling van hun asielverzoek in strijd zou komen met art. 2 en 3 EVRM. Het Hof stelt voorop dat de regering er terecht op heeft gewezen dat het asielrelaas van klagers tekortkomingen vertoonde. Niettemin is duidelijk dat klagers van begin af aan hebben gewezen op de risico's die zij zouden lopen als ze terug zouden moeten keren naar de regio

waar ze vandaan kwamen. Ook hebben ze enig bewijs geleverd, bijvoorbeeld van het bombardement op hun woning. Het Hof wijst er verder op dat er op het relevante moment in de betreffende regio sprake was van een algemene geweldssituatie met een grote mate van onveiligheid en volatiliteit en een ernstige humanitaire crisis. In internationale bronnen is dan ook sterk gewaarschuwd tegen het terugsturen van Irakezen naar Irak in de relevante periode, zeker als het gaat om de regio waar klagers woonden. Verder heeft de regering geen materiaal overgelegd waaruit blijkt dat de asielverzoeken na een grondig onderzoek in het licht van art. 2 en 3 EVRM zijn afgewezen. Hoewel de situatie inmiddels iets verbeterd kan zijn, geldt ook nu volgens het Hof nog dat er sprake zou zijn van een schending van art. 2 en 3 EVRM als klagers zonder hernieuwde, ex-nunc-beoordeling van hun situatie zouden worden uitgezet.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 06-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD008020617

Zaaknummer: 80206/17

Wetsartikelen: EVRM art. 2 en EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

Pintus t. Italië, EHRM 1 februari 2024, nr. 35943/18

Een veroordeelde met een psychiatrische stoornis moest eigenlijk worden opgenomen in een gespecialiseerde instelling, maar omdat daar geen ruimte was, is hij gedetineerd in een reguliere gevangenis. Daar ontwikkelde hij suïcidale gedachten en ging hij over tot zelfbeschadiging. Het EHRM oordeelt echter dat de gevangenisautoriteiten voldoende hebben gedaan om het risico voor het leven van de gevangene tegen te gaan. Ook is hem goede en gespecialiseerde zorg geboden en zijn veel inspanningen verricht om hem zo snel mogelijk over te plaatsen naar een passende instelling. Art. 2 en 3 EVRM zijn dan ook niet geschonden.

Klager, die een psychiatrische stoornis heeft, is in 2017 tot zes jaar gevangenisstraf veroordeeld vanwege seksueel geweld. Hij zou in een instelling moeten worden geplaatst waar hem gespecialiseerde psychiatrische zorg zou moeten worden geboden, maar omdat daar geen ruimte was, is hij acht maanden lang in een reguliere gevangenis gedetineerd (tegen de adviezen van specialisten in). In deze gevangenis heeft klager zichzelf verschillende keren verwond en had hij suïcidale neigingen.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de omstandigheden van zijn detentie niet verenigbaar waren met het recht op leven en het verbod van onmenselijke en vernederende behandeling, zoals neergelegd in art. 2 en 3 EVRM.

Ten aanzien van art. 2 EVRM stelt het Hof voorop dat het detineren van iemand met een psychiatrische stoornis op zichzelf niet onverenigbaar is met deze bepaling. In het onderhavige geval was het risico op zelfbeschadiging en zelfmoord bovendien voorafgaand aan de gevangenneming uitgesloten. Zeker nu er uit het dossier geen bewijs bleek van suïcidaliteit en klager verder onder psychiatrische behandeling stond, kan niet worden

aangenomen dat de gevangenisautoriteiten vanaf het begin konden weten van een reëel en onmiddellijk dreigend gevaar voor het leven van klager. Na verschillende incidenten moet echter duidelijk zijn geweest dat de gezondheidstoestand van klager aanzienlijk was verslechterd en dat zijn mentale kwetsbaarheid groot was. Vanaf dat moment kon dan ook worden verwacht dat zij alles zouden doen wat redelijkerwijs kon worden verwacht om de risico's van zelfbeschadiging en zelfmoord te voorkomen. Het Hof benadrukt dat de autoriteiten steeds snel hebben ingegrepen bij incidenten en hem onder degelijk psychiatrisch toezicht hebben gesteld. Ook hebben ze zich duidelijk ingespannen om klager naar een andere instelling over te brengen. Gelet op die omstandigheden kan worden aangenomen dat de autoriteiten voldoende hebben gedaan om het risico voor het leven van klager effectief te bestrijden, zodat art. 2 EVRM niet is geschonden.

Ten aanzien van art. 3 stelt het Hof voorop dat er geen algemene verplichting bestaat om een gedetineerde om gezondheidsredenen vrij te laten of over te brengen naar een burgerziekenhuis. Noodzakelijk is wel dat de staat zich ertoe inspant dat de fysieke integriteit van de gevangene wordt beschermd en dat de noodzakelijke medische zorg wordt verleend. In het onderhavige geval is duidelijk dat klager weliswaar niet in een gespecialiseerde inrichting zat, maar dat hij wel kon profiteren van een geïndividualiseerd programma voor zijn aandoening en van goede medicatie. Na de incidenten van zelfbeschadiging heeft hij bovendien extra psychiatrische bijstand gekregen. Een en ander betekent dat ook art. 3 EVRM in deze zaak niet is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 01-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0202JUD003594318

Zaaknummer: 35943/18

Wetsartikelen: EVRM art. 2 en EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

**Ramadan t. Frankrijk, EHRM 9 januari 2024 (ontv.besl.),
nr. 23443/23**

De islamitische intellectueel Ramadan is in 2018 beschuldigd van verkrachting van onder meer X. In een nieuw boek heeft Ramadan de naam van X expliciet genoemd, net als in berichtgeving rondom de publicatie daarvan. Hij is vervolgens veroordeeld tot een schadevergoeding vanwege verspreiding van de naam van een slachtoffer in een zedenzaak. Het EHRM oordeelt dat art. 10 EVRM hierdoor niet is geschonden. Om zijn eigen reputatie en belangen te kunnen verdedigen had Ramadan de naam van X niet hoeven noemen. Ook had hij kunnen voorzien dat hij, door dat te doen, zou handelen in strijd met de relevante wetgeving.

Klager is een islamitische intellectueel, islamoloog en prediker. In 2018 werd hij beschuldigd van verschillende gevallen van verkrachting van X en een andere persoon. X nam als civiele partij deel aan de strafrechtelijke procedure. In 2019 noemde klager de volledige naam van X in een persbericht waarin hij zijn nieuwe boek aankondigde en tijdens een televisie-interview. Ook in het boek werd X's naam genoemd. Volgens klager kon dat, omdat de naam van X ook door andere mediaberichtgeving al bekend was en ze haar eigen foto gebruikte bij onder pseudoniem geplaatste berichten op sociale media. X verzocht een rechter om een bevel op te leggen om de informatie over haar naam te verwijderen uit het boek en de perspublicaties daarover, maar dit verzoek werd afgewezen. Vervolgens heeft X aangifte gedaan van het publiceren van de naam van een slachtoffer van seksueel geweld. In de strafzaak daarover werden klager en de uitgever hieraan schuldig bevonden, waarbij aan beiden een schadevergoedingsplicht werd opgelegd.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat art. 10 EVRM is geschonden door dit nationale

rechterlijk oordeel. Het Hof stelt voorop dat klager had kunnen weten dat het noemen van de naam van X in het boek en de berichtgeving daarover zou leiden tot verspreiding van haar identiteit in de zin van de toepasselijke Franse wetgeving. Ook had hij kunnen weten dat dit onrechtmatig was, nu X hiervoor geen toestemming had gegeven. X kon in deze zaak als slachtoffer worden aangemerkt en zij had zich ook civiele partij gesteld en als slachtoffer gepresenteerd. Dit betekent dat de veroordeling voldoende voorzienbaar was en een duidelijke wettelijke grondslag had. Het doel van de bekendmaking van de naam was voor klager niet om deel te nemen aan een debat over een onderwerp van algemeen belang, maar alleen om zichzelf te verweren tegen de beschuldigingen van seksueel geweld. De nationale rechter heeft dit element in zijn beoordeling betrokken, net als het gegeven dat de publicatie van de naam van X niet noodzakelijk was om zijn rechten te kunnen beschermen. Daarnaast heeft de rechter een zorgvuldige belangenafweging gemaakt, waarbij hij ook rekening heeft gehouden met zowel het belang van X als met het belang van klager bij het kunnen verdediging van zijn (zwaarwegende) reputatierechten. Zeker nu de toegekende schadevergoedingen niet heel hoog zijn, oordeelt het Hof dat de klacht kennelijk ongegrond is en daarmee niet-ontvankelijk.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 09-01-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0109DEC002344323

Zaaknummer: 23443/23

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

Sardar Babayev t. Azerbeidzjan, EHRM 1 februari 2024, nrs. 34015/17 en 26896/18

In Azerbeidzjan is in 2016 een verbod gesteld op het leiden van religieuze rituelen door mensen die een opleiding in het buitenland hebben genoten. Omdat Babayev zijn opleiding heeft genoten in Iran, maar toch twee keer een islamitisch vrijdaggebed leidde, is hij op grond van deze wet veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf. Het EHRM ziet niet in hoe dit algemene verbod het gestelde doel kan dienen van bescherming van secularisme en bestrijding van religieus extremisme. De wettelijke regeling is dan ook evident in strijd met de godsdienstvrijheid (art. 9 EVRM).

Klager heeft in Iran een religieuze opleiding genoten en is sinds 2009 een religieuze voorganger in de moskee van Masalli (Azerbeidzjan). In 2015 trad een nieuwe wet in werking op grond waarvan het leiden van islamitische riten en rituelen door Azerbeidzjaanse staatsburgers met een religieuze opleiding in het buitenland strafbaar werd gesteld. Omdat klager zich niet hield aan het verbod en in november 2016 een vrijdaggebed in de moskee had geleid, werd hij strafrechtelijk vervolgd en in voorarrest genomen. In 2017 is hij veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf.

Voor het EHRM heeft klager allereerst gesteld dat hij, in strijd met art. 3 EVRM, tijdens de zittingen in de strafzaak in een metalen kooi werd gezet. Het Hof merkt op dat het in vergelijkbare zaken tegen Azerbeidzjan al eerder schendingen heeft gevonden van deze bepaling en volgt ook hier zijn eerdere oordelen.

De voorlopige hechtenis was onvoldoende gemotiveerd, laat staan de duur daarvan. Ook art. 5 lid 3 EVRM is daarmee geschonden.

Klager heeft verder gesteld dat een publieke persoon, S.H., opmerkingen in de media zou

hebben gemaakt waarmee hij zou impliceren dat klager schuldig was. Het Hof overweegt echter dat niet duidelijk is of S.H. de genoemde opmerkingen inderdaad zelf heeft gedaan, of dat de media ze ten onrechte aan S.H. heeft toegeschreven. Klager heeft dat ook niet zelf geverifieerd. Dit betekent dat de klacht over art. 6 lid 2 EVRM niet-ontvankelijk is wegens kennelijke ongegrondheid.

Tot slot heeft klager gesteld dat de veroordeling een schending oplevert van de door art. 9 EVRM beschermde godsdienstvrijheid. Het Hof acht in dit verband van belang dat er geen enkele aanwijzing is dat klager bij het leiden van de rituelen en riten uitspraken zou hebben gedaan die konden aanzetten tot haat, discriminatie of intolerantie. Dit betekent dat hij enkel en alleen is veroordeeld omdat hij in het buitenland zijn opleiding heeft genoten. Het Hof toont zich bewust van het fundamentele belang dat Azerbeidzjan toekent aan secularisme en religieuze tolerantie, maar ziet niet in hoe het wettelijke verbod kan bijdragen aan het bestrijden van religieus extremisme. In dit verband wijst het Hof ook op de zorgen die de Venetiëcommissie eerder al heeft uitgesproken over de algemeenheid van het verbod en de irrelevantie van het hebben van een buitenlandse opleiding. Ook het Hof zelf is van oordeel dat zo'n verbod geen geschikt instrument is om religieuze tolerantie te beschermen. Gelet hierop kan het Hof niet aannemen dat er een dringende maatschappelijke behoefte was aan de wettelijke regeling, die daarom in strijd is met art. 9 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 01-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:3401517

Zaaknummer: 34015/17 en 26896/18

Wetsartikelen: EVRM art. 3, EVRM art. 5 lid 3, EVRM art. 6 lid 2 en EVRM art. 6 lid 9

RECHTSPRAAK

Snijders t. Nederland, EHRM 6 februari 2024, nr. 56440/15

Snijders is veroordeeld tot achttien jaar gevangenisstraf wegens moord. Deze veroordeling was deels gebaseerd op getuigenverklaringen van X. X vreesde voor zijn veiligheid als hij tegen Snijders zou getuigen en werd daarom anoniem gehoord. Het EHRM acht overtuigend aangetoond dat X een bedreigde getuige was. Hoewel de veroordeling niet in doorslaggevende mate op X' verklaringen was gebaseerd, onderzoekt het Hof of voldoende procedurele waarborgen zijn geboden. Dat was het geval, bijvoorbeeld doordat de verdediging wel schriftelijk vragen kon voorleggen en de rechterlijke inschatting en beoordelingen zorgvuldig zijn onderbouwd. Geen schending van art. 6 lid 1 en 3 (d) EVRM.

In 2002 ontdekte de politie in een busje het lichaam van een man (Y), die kort daarvoor bleek te zijn doodgeschoten. Forensisch onderzoek op een sigarettenpeuk die in de buurt was gevonden leverde een match op met een DNA-profiel dat eerder was gevonden na een gewelddadige beroving, maar dat profiel was niet in de DNA-databank opgenomen. Omdat de politie er niet in slaagde om de moord op te lossen, werd het onderzoek in 2003 gesloten. In 2005 legde een getuige (X) een verklaring af over de moord op Y. X was bereid om informatie over de dader prijs te geven, mits dat anoniem kon gebeuren; X vreesde namelijk voor repercussies als de naam bekend zou worden. X gaf enkele details over de moord die klager hem/haar zou hebben gegeven en die niet door de media bekend waren gemaakt. Volgens de rechter was X ook verder geloofwaardig. In 2008 werd een DNA-match gevonden tussen het profiel op de sigarettenpeuk en klager, waarna het onderzoek werd heropend. In verband daarmee werden verschillende getuigen gehoord, waaronder klagers ex-vriendin. Zij verklaarde dat klager haar had verteld dat hij een man in een busje had vermoord en dat hij ook een andere moord had gepleegd. Volgens de ex-vriendin maakte klager zich schuldig aan huiselijk geweld en was zij bang voor hem. Om die reden werden maatregelen getroffen om haar te beschermen. In 2010 werd klager aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij

de moord op Y.

In het kader van de strafzaak is geprobeerd om X aan te laten merken als bedreigde getuige, maar de rechter-commissaris wilde X deze status aanvankelijk niet toekennen. Na een nadere procedure is deze status uiteindelijk toch verleend. De rechter-commissaris heeft X daarop gehoord als bedreigde getuige. Klager en de openbaar aanklager kregen de mogelijkheid om X schriftelijke vragen voor te leggen. Een aantal van de antwoorden zijn, in verband met de veiligheid van X, echter niet in het proces-verbaal opgenomen. De rechter-commissaris concludeerde dat X een betrouwbare getuige was. In 2012 is klager vanwege de moord op Y veroordeeld tot achttien jaar gevangenisstraf. De veroordeling werd deels gebaseerd op de getuigenverklaringen van X. Deze einduitkomst werd in hoger beroep bevestigd, zij het op basis van een iets andere bewijswaardering en een iets andere motivering. Het door klager ingediende cassatieberoep bij de Hoge Raad werd afgewezen.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat hij geen mogelijkheid heeft gekregen om het tegen hem aangevoerde bewijsmateriaal effectief aan te vechten doordat hij getuige X niet in persoon kon ondervragen. Volgens klager is dit in strijd met art. 6 lid 1 en lid 3 (d) EVRM. Het EHRM wijst erop dat het de algemene principes met betrekking tot afwezige getuigen al uiteen heeft gezet in de zaken *Al-Khawaja en Tahery* en *Schatschaschwili*. In die zaken ging het niet om anonieme getuigen, maar de situaties zijn daarbij vanuit het perspectief van de rechten van de verdediging sterk vergelijkbaar. Een belangrijk verschil is wel dat bij een anonieme getuige nog minder informatie beschikbaar kan zijn dan bij een afwezige getuige van wie de identiteit en achtergrond wel bekend is. Dat kan een extra handicap opleveren voor de verdediging.

In het onderhavige geval zijn de ernst en gegrondheid van de mogelijke bedreigingen voor de veiligheid van X zorgvuldig en uitgebreid onderzocht door de rechtbank. Daardoor kan niet worden gezegd dat de status van bedreigde getuige onvoldoende was gemotiveerd of op onvoldoende redenen was gestoeld. Verder is gebleken dat de veroordeling niet uitsluitend op de verklaringen van X was gebaseerd. De nationale rechters hebben bovendien benadrukt dat zij ook niet doorslaggevend waren voor de veroordeling, die mede was gebaseerd op de verklaringen van de ex-vriendin, andere getuigen en klager zelf en op het forensische bewijs in de vorm van de sigarettenpeuk. Het Hof ziet geen reden om hierover een ander oordeel te geven. Niettemin wil het nog onderzoeken of er voldoende procedurele waarborgen zijn geboden om tegenwicht te bieden aan de nadelen die de verdediging heeft ondervonden door het anoniem blijven van X.

De rechtbank heeft de verklaringen van X uitgebreid onderzocht op gewicht, consistentie en samenhang, ook in relatie tot het overige bewijsmateriaal. Daarbij heeft zij haar oordeel dat de

verklaringen betrouwbaar waren grondig en gedetailleerd onderbouwd. Ook de mogelijkheid om schriftelijk vragen aan X voor te leggen bood een zekere extra waarborg, zeker nu daarvan ruimschoots gebruik is gemaakt. De verdediging heeft op basis van het proces-verbaal van het verhoor door de rechtbank bovendien nog aanvullende vragen kunnen voorleggen. Gelet op al deze omstandigheden zijn er voldoende procedurele waarborgen geboden om tegenwicht te bieden tegen de ondervonden nadelen voor de verdediging. Art. 6 lid 1 en lid 3 (d) EVRM is dan ook niet geschonden (6 stemmen tegen 1).

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 06-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0206JUD005644015

Zaaknummer: 56440/15

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1 en EVRM art. 6 lid 3 (d)]

RECHTSPRAAK

Symphony Environmental Technologies en Symphony Environmental/Parlement e.a., HvJ EU 31 januari 2024, zaak T-745/20

Symphony Environmental Technologies maakt producten uit oxo-biologisch afbreekbare kunststoffen. Zij is opgekomen tegen een verbod op het verhandelen van die producten dat is neergelegd in richtlijn 2019/904. Daarbij heeft zij een beroep gedaan op art. 16, 17 en 41 Hv. Het HvJ EU oordeelt dat het eigendomsrecht niet van toepassing is op een bestaand marktaandeel. Art. 41 Hv is evenmin van toepassing, omdat de inbreuk is gemaakt door een wetgevingshandeling en niet door een bestuurshandeling. Een beperking van de ondernemingsvrijheid is er wel, maar die is op grond van art. 52 lid 1 Hv gerechtvaardigd door milieu- en gezondheidsdoelstellingen.

Verzoeksters vorderen vergoeding van de schade die zij naar hun zeggen hebben geleden door het in richtlijn 2019/904 neergelegde verbod op het in de handel brengen van producten vervaardigd uit oxo-degradeerbare kunststoffen, voor zover dit verbod ook geldt voor producten vervaardigd uit kunststoffen die zij als oxo-biologisch afbreekbaar omschrijven. Voor zover relevant voor het Handvest hebben zij daarbij onder meer aangevoerd dat de betreffende verbodsbepaling een schending vormt van art. 16, 17 en 41 lid 1 Hv.

Het Gerecht stelt voorop dat de door art. 16 Hv gegarandeerde ondernemingsvrijheid geen absolute gelding heeft, maar dat de overheid op een groot aantal manieren in deze vrijheid kan ingrijpen als dit in het algemeen belang is. Het is duidelijk dat de onderhavige verbodsbepaling economische gevolgen kan hebben voor de productieactiviteiten van verzoekster. Daarbij is geen sprake van een wezenlijke aantasting, omdat het verbod alleen het verhandelen betreft en niet de productie. Bovendien is de beperking noodzakelijk en evenredig en beantwoordt zij aan erkende doelen van algemeen belang, namelijk de

bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid.

Voor wat betreft het door art. 17 Hv beschermde eigendomsrecht geldt dat daarop geen aanspraak kan worden gemaakt. Volgens de rechtspraak kan namelijk geen enkele marktdeelnemer een eigendomsrecht op een marktaandeel doen gelden. Dat geldt zelfs als hij zo'n marktaandeel al in handen had op een tijdstip vóór de invoering van een maatregel waardoor deze markt wordt getroffen. Een dergelijk marktaandeel is namelijk slechts een voorbijgaande economische situatie, die is blootgesteld aan de risico's van een wijziging van omstandigheden. Evenmin kan een marktdeelnemer zich beroepen op een verworven recht of zelfs op een gewettigd vertrouwen in het voortbestaan van een situatie die door besluiten van de Unie-instellingen in het kader van hun beoordelingsbevoegdheid kan worden gewijzigd.

Voor zover er wel inbreuk is gemaakt op intellectuele-eigendomsrechten van verzoekster geldt hiervoor dezelfde rechtvaardiging als bij art. 16 Hv.

Tot slot hebben verzoeksters betoogd dat bij het aannemen van het verbod in strijd is gehandeld met het recht op behoorlijk bestuur (art. 41 Hv), onder meer omdat niet de juiste procedures zouden zijn gevolgd. Het Gerecht benadrukt echter dat deze bepaling niet van toepassing is op wetgevingshandelingen, zodat dit beroep niet inhoudelijk hoeft te worden onderzocht.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 31-01-2024

ECLI: ECLI:EU:T:2024:45

Zaaknummer: T-745/20

Wetsartikelen: Hv art. 16, Hv art. 17, Hv art. 41 lid 1, Hv art. 52 lid 1 en RL 2019/904

RECHTSPRAAK

Tarricone t. Italië, EHRM 8 februari 2024, nr. 4312/13

Tarricone heeft tussen 1993 en 2021 verschillende perioden in gevangenschap gezeten. Volgens hem heeft hij daar onvoldoende medische zorg ontvangen. Het EHRM stelt echter vast dat de gezondheidstoestand van Tarricone in de gevangenis zelfs is verbeterd. De nationale rechters zijn beter dan het Hof in staat om de geboden zorg te beoordelen. Zij hebben die voldoende bevonden en het Hof ziet geen reden om daarvan af te wijken. Met vier stemmen tegen drie besluit het Hof dat in dit geval art. 3 EVRM niet is geschonden.

Klager heeft tussen 1993 en 2021 in verschillende gevangenissen gezeten voor verschillende strafrechtelijke vergrijpen. Volgens hem heeft hij onvoldoende medische zorg ontvangen voor zijn psychische problemen, in strijd met art. 3 EVRM.

Een van de kwesties die bij het Hof voorligt, is of klager al psychische problemen had toen hij in de gevangenis werd opgenomen, of dat deze problemen tijdens de gevangenschap zijn ontstaan. Het Hof gaat er op basis van het dossier van uit dat er in ieder geval bij de gevangenneming in 2004 sprake was van ernstige psychiatrische problematiek. Anders dan klager aanvaardt het Hof echter dat de gezondheidstoestand van klager, blijkens rapporten van de gevangenisgezondheidsdienst, geleidelijk aan is verbeterd. Deze positieve ontwikkeling zette zich voort in de daaropvolgende jaren, blijkend uit een rapport uit 2011 waarin staat dat klager zich in een stabiele psychofysieke toestand bevond. Duidelijk is verder dat klager tijdens zijn detentie farmacologische behandeling en psychiatrische zorg heeft ontvangen. Het Hof wijst er bovendien op dat de nationale rechter beter dan het Hof in staat is om te beoordelen welke behandeling noodzakelijk is. Daarbij hebben de autoriteiten een zekere vrijheid om ervoor te zorgen dat een zorgniveau wordt geboden dat verenigbaar is met de menselijke waardigheid, maar tegelijkertijd inpasbaar is in de praktische vereisten die samenhangen met gevangenschap. De verschillende nationale rechters hebben de kwestie zorgvuldig beoordeeld. Er is daarom geen sprake van een schending van art. 3 EVRM (4 stemmen tegen 3).

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0208JUD000431213

Zaaknummer: 4312/13

Wetsartikelen: EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

Ugulava t. Georgië (nr. 2), EHRM 1 februari 2024, nr. 22431/20

Ugulava, een oud-partijleider van een regeringspartij en oud-burgemeester van Tbilisi, is na nieuwe verkiezingen strafrechtelijk vervolgd en veroordeeld wegens verduistering. Het bureau van de procureur-generaal stelde in deze zaak hoger beroep in, die leidde tot strafverhoging. Na een gerechtelijke hervorming werd de procureur-generaal benoemd tot raadsheer in de Hoge Raad. Hij maakte deel uit van de kamer die Ugulava's zaak herbeoordeelde. Het EHRM oordeelt dat in deze situatie niet is voldaan aan de eisen van objectieve onpartijdigheid, zeker gelet op de politiek gevoelige context. Dit levert een schending op van art. 6 EVRM.

Deze zaak speelt tegen de achtergrond van een aantal hervormingen van de rechterlijke macht in Georgië en controversiële rechtersbenoemingen door de nieuw samengestelde Hoge Raad voor Justitie (HCJ). Klager was een van de leiders van de politieke partij die tussen 2003 en 2012 de regering van het land vormde. In 2012 verloor hij de verkiezingen, maar hij bleef toen wel burgemeester van Tbilisi. In 2013 is een strafzaak tegen hem ingesteld op verdenking van verduistering. Daarvoor is hij tot ruim een jaar gevangenisstraf veroordeeld. Bij de Hoge Raad werd de zaak beoordeeld door enkele van de nieuw benoemde rechters. Klager probeerde een van hen, Sh.T., te wraken, maar zonder succes. Hij werd door de Hoge Raad veroordeeld tot negen jaar gevangenisstraf, een straf die later op grond van een amnestiewet is verkort naar ruim drie jaar.

Klager heeft voor het EHRM gesteld dat zijn veroordeling is uitgesproken door een niet bij wet ingesteld, onafhankelijk en onpartijdig gerecht, in strijd met art. 6 EVRM. Sh.T. was namelijk een voormalig procureur-generaal die in strijd met de benoemingsvoorwaarden in de Hoge Raad was benoemd. Daarnaast zouden volgens klager onjuiste procedurele regels zijn

toegepast.

Ten aanzien van de klacht over het 'bij wet ingesteld zijn' van de Hoge Raad in verband met de vermeend onrechtmatige benoemingsprocedures stelt het Hof vast dat er mogelijkheden waren geweest om op te komen tegen het eerdere wrakingsverzoek, waarbij deze punten hadden kunnen aangevoerd. Klager heeft daarvan geen gebruik gemaakt, waardoor hij de nationale autoriteiten niet de mogelijkheid heeft geboden om eventuele EVRM-schendingen te constateren en te remediëren. Gelet daarop is dit onderdeel van de klacht niet-ontvankelijk wegens niet-uitputting van rechtsmiddelen.

Wel aanvaardt het Hof dat in het geval van Sh.T. mogelijk sprake zou kunnen zijn van een schending van het onpartijdigheidsvereiste. Klagers vermoedens over diens partijdigheid kwamen voort uit het feit dat Sh.T. de functie van procureur-generaal bekleedde in de periode waarin klagers zaak aanhangig was in hoger beroep. Dit hoger beroep was bovendien op instigatie van het bureau van de procureur-generaal ingesteld. Gebleken is niet dat in dit geval de subjectieve onpartijdigheid van Sh.T. op het spel stond. Voor wat betreft de objectieve partijdigheid is van belang dat Sh.T. niet als zodanig een dubbele rol heeft gespeeld, omdat hij als procureur-generaal niet zelf bij de zaak van klager betrokken was geweest. Niettemin gaf Sh.T. in de relevante periode wel leiding aan het bureau, kon hij instructies geven aan alle medewerkers en kon hij de strategie bepalen. Zonder nadere waarborgen zou dat wel kunnen leiden tot bevooroordeelde besluiten, vooral in politiek gevoelige kwesties. Er was dan ook aanleiding voor gerede twijfel over de objectieve onpartijdigheid van Sh.T., zeker in de bijzonder gevoelige omstandigheden van het onderhavige geval. Art. 6 lid 1 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 01-02-2024

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2024:0201JUD002243120

Zaaknummer: 22431/20

Wetsartikelen: EVRM art. 6